

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok IX.

WARSZAWA, DNIA 30 KWIETNIA 1932 R.

Nr. 8.

TREŚĆ:

	str.		str.
Ruch służbowy	79	Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej	80
Wycofanie z obiegu gdańskich banknotów 10-guldenowych i puszczenie w obieg nowych 20-guldenowych	79	Handel zamorski Polski	80
Nieuzasadnione lub zbyt późne zwracanie weksli zamiejscowych, w celu wykupienia przez podawcę.	80	Działalność kredytowa banków centralnych	82
Sortowanie banknotów	80	Zniżka stóp dyskontowych banków centralnych.	84
		Kredyty krótkoterminowe.	86

Ruch służbowy.

Przeniesienia.

Dyrektorzy Oddziałów na równorzędne stanowiska:

Karol Chowaniec z Oddziału w Kołomyji do Oddziału w Płocku
Wilhelm Ulak „ „ „ Lesznie „ „ „ Suwałkach.

Jan Ożga, Dyrektor Oddziału w Suwałkach, przeniesiony czasowo do Centralnej Księgowości, Adam Wajnert, Zastępca Dyrektora Oddziału w Bydgoszczy, przeniesiony na równorzędne stanowisko do Oddziału w Kaliszu, Jan Ziemia, urzędnik Centralnej Księgowości, przeniesiony na stanowisko pełniącego obowiązki Dyrektora Oddziału w Kołomyji, Jan Parnowski, urzędnik Oddziału Głównego, przeniesiony na stanowisko pełniącego obowiązki Zastępcy Dyrektora Oddziału w Bydgoszczy.

Emerytowanie.

Hieronim Twarowski, urzędnik Oddziału Głównego.

Zmarli.

Stefan Koźmin, urzędnik Oddziału w Kielcach, Kamil Aszof, biuralista Oddziału w Łomży.

Wycofanie z obiegu gdańskich banknotów 10-guldenowych i puszczenie w obieg nowych 20-guldenowych.

(Dział XII Spisu Okólników).

Bank Gdański nadesłał zawiadomienie, że w myśl rozporządzenia, ogłoszonego w Staatsanzeiger für die Freie Stadt Danzig, 10-guldenowe banknoty tego Banku podlegają wycofaniu. Banknoty te przestają być środkiem obiegowym dnia 31 lipca 1932 r., jednakże będą przyjmowane przez Bank Gdański do wymiany do końca sierpnia 1932 r.

Jednocześnie Bank Gdański zawiadamia, że w tych dniach zostaną wypuszczone nowe banknoty 20-guldenowe z datą 2 stycznia 1932 r.

Opis i wzory nowych banknotów zamieszczone będą w najbliższym czasie w wydawnictwie „Erkennungszeichen”.

Nieuzasadnione lub zbyt późne zwracanie weksli zamiejscowych w celu wykupienia przez podawcę.

(Dział IV Spisu Okólników).

Niektóre Oddziały zwracają Oddziałom dyskontującym weksle firm, które nie wypełniły przesłanego im kwestjonariusza informacyjnego. Ponieważ kwestjonariuszy tych nie można uważać za jedyne źródło wiadomości o danej firmie, gdyż Oddział nawet w razie odmowy wypełnienia kwestjonariusza nie jest pozbawiony możliwości zebrania informacji, przeto wyjaśnia się, że zwracane mogą być tylko takie weksle, co do których Oddział posiada bezwzględną pewność, że w terminie ich płatności nie będą wykupione.

Również poleca się zwracać uwagę przy odsyłaniu weksli zamiejscowych celem wykupu przez podawcę, ażeby czas, pozostający do terminu płatności weksłu, pozwolił podawcy na swobodne przesłanie go do inkasa i dokonanie protestu.

Sortowanie banknotów.

(Dział XIII Spisu Okólników).

Wśród nadsyłanych do Skarbcza Emisyjnego destruktywów znajduje się bardzo znaczny odsetek banknotów zupełnie zdalnych do obiegu, co wskazuje na to, że sortowanie odbywa się bez należytej uwagi.

Wobec tego poleca się zwracać większą uwagę na sortowanie banknotów zwłaszcza 20-złotowych II emisji i zaliczać do destruktywów tylko odcinki istotnie niezdatne do dalszego obiegu.

Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej,

które należy zaznaczyć w „Wiadomościach Banku Polskiego” Nr. 6 z 31 marca 1932 r., str. 66:

Anglja	z	3 $\frac{1}{2}$ %	na	3%,	która obowiązuje od dn. 21.IV.1932 r.
Niemcy.	„	5 $\frac{1}{2}$ %	„	5%	„ „ „ „ 28.IV.1932 r.

Handel zamorski Polski.

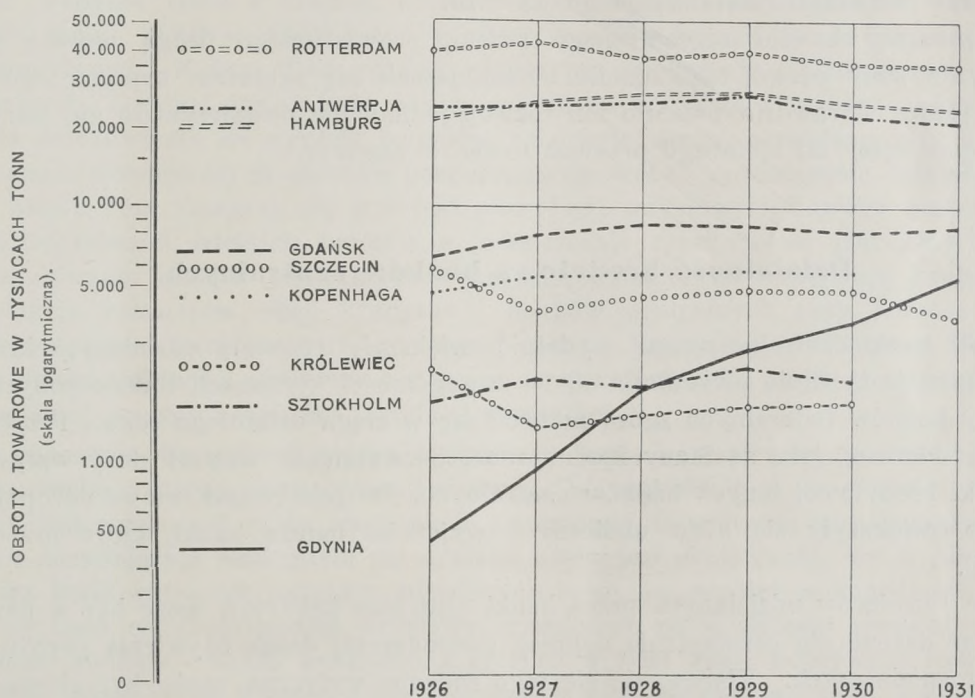
Handel zamorski wykazuje od szeregu lat coraz większy udział w handlu zagranicznym Polski. W tym kierunku oddziałują przede wszystkim trudności, związane z tranzytem towarów, przesyłanych drogą lądową, jak również wysokie obciążenia w formie opłat transportowych i kosztów pośrednictwa, które przełamują dawne przyzwyczajenia kupców i zmuszają do skierowywania handlu na drogę morską. Taka reorganizacja handlu zagranicznego pod względem jego usamodzielnienia i nawiązania bezpośrednich stosunków z uniknięciem pośrednictwa, niekorzystnie oddziałującego na układ bilansu płatniczego, leży również w sferze polityki gospodarczej państwa. Ponadto skierowanie handlu na drogę morską umożliwia jego większą ekspansję, której konieczność uzasadniona jest między innymi tem, że z większością krajów europejskich Polska posiada bilans handlowy dodatni, podczas gdy z krajami zamorskimi bilans ten jest przeważnie ujemny, co w rezultacie niezwykle utrudnia politykę handlową z państwami europejskimi.

Wszystkie te względy przemawiają za otoczeniem należytą opieką handlu, prowadzonego drogą morską. To też od szeregu lat dokonywane są wysiłki co do rozbudowy portów, połączenia ich linjami okrętowymi z całym światem, a kolejowymi z wnętrzem kraju, stworzenia własnej floty handlowej i t. p. Specjalne taryfy przewozowe, stosowane tak samo jak w innych państwach, mających dostęp do morza i nienaruszające bynajmniej zasady równego traktowania wszystkich państw w zakresie obrotów handlowych, mają na celu ożywienie obrotów towarowych, dokonywanych drogą morską.

Jak dalece owocne są te wysiłki można przekonać się z poniżej zamieszczonej tablicy, która przedstawia obrót towarów w dwóch portach polskich w Gdańsku i Gdyni od 1928 r. do 1931 r., oraz stosunek tego obrotu do ogólnych obrotów handlu zagranicznego.

	W milionach złotych			W %-ach handlu zagranicznego			W milionach kwintali			W %-ach handlu zagranicznego		
	Ogółem	Gdańsk	Gdynia	Ogółem	Gdańsk	Gdynia	Ogółem	Gdańsk	Gdynia	Ogółem	Gdańsk	Gdynia
1928	1.555·8	1.476·6	79·2	26·5%	25·2%	1·3%	100·6	83·6	17·0	39·3%	32·7%	6·6%
1929	1.626·8	1.492·5	134·3	27·5%	25·2%	2·3%	110·5	84·3	26·2	42·3%	32·3%	10·0%
1930	1.410·2	1.179·3	230·9	30·1%	25·2%	4·9%	115·3	82·6	32·7	51·3%	36·7%	14·6%
1931	1.119·4	735·7	383·7	33·5%	22·0%	11·5%	131·8	81·0	50·8	60·9%	37·4%	23·5%

Wprawdzie skutkiem kryzysu gospodarczego i w związku z ogólnym zmniejszeniem się wymiany towarowej z zagranicą spadają również i obroty towarowe morskie, jednakże wzrasta stale udział tych obrotów w handlu zagranicznym. Pod tym względem szczególnie korzystnie wyróżniają się obroty towarowe Gdyni, która, jako port ciągle rozbudowujący się, nie odczuwa skutków depresji gospodarczej w przeciwieństwie do wszystkich innych portów. Krzywa rozwoju portu posuwa się stale do góry, jak to wykazuje załączony wykres, ponieważ życie gospodarcze kraju zrasta się z nim coraz

bardziej, wykorzystując go do ekspansji zamorskiej. Z pośród dwunastu portów bałtyckich wysunęła się Gdynia na szóste miejsce; poza nią pozostało szereg portów europejskich o długoletniej tradycji i potężnej organizacji, a z pozostałych portów niewiele ją wyprzedza zdecydowanie pod względem ogólnych obrotów towarowych. Przedtem, nim zostaną omówione szczegółowo obroty Gdyni, należy nadmienić, że port ten staje się również stopniowo ośrodkiem przemysłu, o czym świadczy fakt powstania w nim kilku przedsiębiorstw o zdolności produkcyjnej, obliczonej nie tylko na całkowite zaspokojenie rynku wewnętrznego, ale i na wywóz.

Z danych statystycznych okazuje się, że obrót towarowy Gdańska, który dzięki posiadaniu zaplecza polskiego przeszedł z podrzędnego do dominującego portu na Bałtyku, obejmuje wszystkie artykuły, stanowiące przedmiot handlu zagranicznego Polski. Co się tyczy Gdyni, to mimo że jej obroty towarowe nie są jeszcze należycie urozmaicone, jednakże coraz bardziej traci ona dotychczasowy charakter portu wyłącznie węglowego, zyskując stopniowo nowe artykuły. W przywozie jej dużą rolę odgrywają artykuły spożywcze takie, jak owoce, tytoń, towary kolonialne a zwłaszcza ryż surowy, który łuszczone jest na miejscu a następnie lokowany na rynku wewnętrznym oraz wywożony w poważnych ilościach zagranicę. Z innych artykułów przywożonych należy wymienić żelastwo, którego żaden port nie otrzymuje tyle co Gdynia, poza tem rudy żelazne, fosforyty i żuzle Thomasa, których przywóz zresztą zmniejsza się w związku z rozwojem krajowej produkcji nawozów sztucznych, wreszcie bawełnę. Przywóz 6.000 tonn bawełny w 1931 roku jest o tyle znamieny, że pozwolił na zupełne przygotowanie portu gdyńskiego do nowej i skomplikowanej dla niego pracy, tak że obecnie całkowity import bawełny do Polski może odbywać się tą drogą.

Wywóz przez Gdynię jest znacznie wyższy od przywozu, jak również wyższy jest jego udział w ogólnym wywozie z Polski, aniżeli udział przywozu w ogólnym przywozie. Wprawdzie wagowo największy jest wywóz węgla przez Gdynię, to jednak wartościowo ustępuje on wywozowi produktów spożywczych. Z pośród tych produktów poważną zdobyczą portu jest regularny wywóz bekonów i szynki, oraz cukru, który notowany jest na zagranicznych giełdach towarowych jako produkt, pochodzący z magazynów portu gdyńskiego. Poza tem bardzo poważnie wzrasta od chwili uruchomienia chłodni w Gdyni wywóz jaj, masła i ptactwa białego. Uporządkowany charakter ma również wywóz przez Gdynię drzewa i jego wyrobów, soli potasowych i nawozów azotowych, oraz cynku i blachy cynkowej, których wywóz zwiększył się szczególnie w 1931 roku. Wreszcie poważną pozycję wywozu przez port w 1931 roku stanowiły materiały i wyroby włókniste, oraz odzież i konfekcja, mimo że spadek funta silnie podważył opłacalność tego wywozu.

Powyższy przegląd handlu zagranicznego Polski, prowadzonego drogą morską przez Gdynię i Gdańsk, wykazuje stały rozwój tego handlu. Zmniejszenie się skutkiem kryzysu ogólnej wymiany towarowej z zagranicą wprawdzie osłabiło ten rozwój, jednak nie powstrzymało go, ponieważ sprzyja mu tańszy i wygodniejszy od lądowego przewóz towarów morzem.

Działalność kredytowa banków centralnych.

W roku 1931 banki centralne naogół wydatnie zwiększyły rozmiary udzielanych kredytów redyskontowych. Tendencja ta silnie uwydatniła się w szczególności w Stanach Zjednoczonych A. P., gdzie portfel wekslowy banków federalnych zgórą podwoił się w ciągu ostatniego roku. Przykład ze strony takiej potęgi gospodarczej, jaką są Stany Zjednoczone, bezwątpienia wywarł duży wpływ na kształtowanie się polityki kredytowej innych banków centralnych. Portfele redyskontowe europejskich banków naogół wydatnie zwiększyły się, a do nielicznych wyjątków należą banki, które przeciwstawiły się ogólnej tendencji.

Zwiększanie rozmiarów udzielanych przez banki centralne kredytów może być w pewnym stopniu uważane za wyraz dążenia do przełamania depresji gospodarczej drogą ożywienia popytu, a tym sposobem i obrotów gospodarczych. Kierowanie się tego rodzaju wytyczną może być słuszne dla banków centralnych o silnych rezerwach i w okresie kończenia się przesilenia gospodarczego, wywołanego nadprodukcją, kiedy bodziec kredytowy może spowodować ożywienie na rynku. Natomiast znaczne spotęgowanie akcji kredytowej przez banki centralne średniozasobne w okresie pogłębiania się kryzysu może narazić banki na poważne trudności, nie przynosząc jednocześnie spodziewanej ulgi życiu gospodarczemu. Z tych względów dążność do zwalczania przesilenia gospodarczego nie była, zdaje się, głównym motywem polityki kredytowej europejskich banków centralnych. Czynnikiem decydującym w tym względzie była sytuacja wielkich banków prywatnych.

Działalność kredytowa banków centralnych¹⁾ na tle rozwoju bankowości prywatnej.

L. p.	Nazwa kraju	Jedn. monet.	Portfel weksl. banku centr. (w milion.)		Stosun. proc. wys. portf. weksl. z końca 1931 r. do portf. z końca 1930 = 100	Wkłady ogółem w bankach handl. (w milionach)		Stosun. proc. portf. weksl. banku centr. do og. wkładów w końcu r. 1931
			koniec 1930 r.	koniec 1931 r.		koniec 1930 r.	koniec ²⁾ 1931 r.	
	Stany Zjednoczone A. P.	\$	615	1.351	220%	32.314	27.438	5%
1.	Czechosłowacja	Kc.	360	1.682	467%	30.407	28.288	6%
2.	Dania	Kr. d.	46	120	261%	2.180	1.930	6%
3.	Szwecja	Kr. s.	230	482	210%	3.631	3.554	14%
4.	Niemcy	Mkn.	2.366	4.144	175%	11.207	8.057	51%
5.	Węgry	Pen.	298	441	148%	2.125	1.732	25%
6.	Jugosławia	Din.	1.434	1.966	137%	7.599	6.142	32%
7.	Finlandja	Mkf.	795	1.085	136%	7.698	7.378	15%
8.	Norwegja	Kr. n.	196 ²⁾	256 ²⁾	131%	1.498	1.324	19%
9.	Italja	Lir.	3.946	4.598	117%	17.965	16.834	27%
10.	Litwa	Lit.	103	109	109%	238	220	50%
11.	Grecja	Dr.	145	153	106%	15.968	15.176	1%
12.	Polska	Zł.	672	670	99·7%	2.668 ⁴⁾	2.329 ⁴⁾	29%
13.	Łotwa	Łat.	88	78	89%	96	49	159%
14.	Estonja	Kr. e.	13	11	86%	65	61	18%
15.	Francja	Fr.	8.354	7.156	86%	36.681	38.245	19%

W roku 1931 zaznaczył się w znakomitej większości krajów odpływ wkładów z wielkich banków prywatnych, częściowo z powodu trudności gospodarczych, które zmusiły wielu wkładców do sięgnięcia po rezerwy, a głównie z powodu zmniejszenia się zaufania do banków w związku z licznymi niewypłacalnościami. Jedynie tylko w krajach, cieszących się wyjątkowym zaufaniem, wkłady w bankach wzrosły w 1931 roku. Odpływ kapitałów z wielkich banków zmusił je do znacznego ograniczenia działalności kredytowej. W tem tkwi główna przyczyna zwiększenia się rozmiarów akcji kredytowej banków centralnych. Z jednej strony były one zmuszone do przyścia z pomocą redyskontową bankom prywatnym dla umożliwienia im wypłaty wkładów, a z drugiej strony powołane były do bardziej rozległego finansowania wewnętrznych obrotów gospodarczych wobec ograniczenia działalności kredytowej przez wielkie banki. Tem tłumaczy się wzrost portfeli wekslowych banków centralnych w stadium skurczenia się działalności wielkich banków, a jednocześnie zrozumiałem jest zmniejszenie się portfeli wekslowych banków centralnych w krajach, do których napływają kapitały z zagranicy. Natomiast redukcja rozmiarów akcji kredytowej banków centralnych przy jednoczesnym odpływie wkładów bankowych jest wyrazem wielce ostrożnej polityki emisyjnej. Polityka ta mogła być prowadzona jedynie dzięki solidności struktury bankowości prywatnej, która mogła przetrwać ciężki dla siebie okres bez specjalnej pomocy ze strony instytucji centralnej.

Doniosłe znaczenie dla sytuacji banku centralnego posiada wzajemny stosunek jego działalności kredytowej do ruchu rezerwy kruszcowo-dewizowej. W zasadzie, o ile w okresie odpływu rezerwy bank zmuszony jest rozszerzać ramy swej akcji kredytowej, to sytuacja jego pogorsza się; w rzeczywistości jednak decydującym momentem dla sytuacji banku jest okoliczność, czy w poprzednim okresie wzrostu rezerwy bank zwiększał rozmiary udzielanych kredytów, czy też je zmniejszał. Jeśli w okresie wzrostu rezerwy bank redukuje portfel wekslowy, a zwiększa go w okresie spadku rezerwy, sytuacja banku nie ulega zmianie. Banki centralne, z których w 1931 roku odpływała rezerwa kruszcowo-dewizowa, można podzielić na 3 grupy. Do pierwszej z nich należą te banki, które zwiększały swą ekspansję kredytową zarówno w okresie wzrostu rezerwy, jak i w okresie jej spadku; do tej grupy banków należy Bank Niemiecki. Do drugiej grupy należą banki, których polityka kredytowa kształtuje

¹⁾ Zestawienie to obejmuje wyłącznie te kraje, co do których zamieszczone są dane, dotyczące wkładów w bankach handlowych, w Bulletin mensuel de Statistique Nr. 3 z 1932 r.

²⁾ Portfel wekslowy i pożyczki zastawowe.

³⁾ Dla Czechosłowacji, Węgier, Italji, Grecji, Łotwy i Estonji, wobec braku danych za grudzień, przyjęto dane za jeden z poprzednich miesięcy z końca roku.

⁴⁾ Na podstawie zestawień zamieszczanych w sprawozdaniach miesięcznych Banku Polskiego.

się niejako równolegle do ruchu rezerwy kruszcowo-dewizowej. Ich portfel wekslowy wzrasta w okresie wzrostu rezerwy a spada w okresie jej spadku; do tej grupy banków należy Bank Polski. Do trzeciej grupy należą banki, których akcja kredytowa zachowuje odwrotną proporcjonalność do ruchu rezerwy kruszcowej: ich portfel wprawdzie wzrasta w okresie odpływu rezerwy, ale uprzednio ulegał on redukcji w okresie jej wzrostu; tę grupę banków reprezentuje Bank Italski. Zamieszczona tabela ilustruje powyższe zagadnienie.

Ruch rezerw kruszcowo-walutowych oraz portfeli wekslowych niektórych banków centralnych w latach 1926—1932.

Nazwa banku	Stosunek proc. wysokości kred. z końca 1930 r. do kred. z końca 1926 = 100	Stosunek proc. rezerwy z końca 1930 r. do rezerwy z końca 1926 = 100	Stosunek proc. wysokości kred. z końca 1931 r. do kred. z końca 1930 = 100	Stosunek proc. rezerwy z końca 1931 r. do rezerwy z końca 1930 = 100
Bank Niemiecki. .	182%	118%	175%	43%
„ Polski . . .	201%	187%	99·7%	81%
„ Italski . . .	83%	111%	117%	81%

Wzajemne ustosunkowanie polityki kredytowej banku centralnego do ruchu rezerwy kruszcowo-dewizowej posiada głębokie znaczenie gospodarcze. W wielu krajach wzrost rezerwy kruszcowej odbywa się zazwyczaj w okresach ożywienia gospodarczego, a spadek rezerwy w okresach kryzysu. W tego rodzaju sytuacji są w szczególności kraje, do których kapitały zagraniczne napływają w większych ilościach tylko w okresach pomyślności gospodarczej i w których nadwyżki bilansu płatniczego tworzą się głównie pod wpływem eksportu. W tych krajach przez hamowanie swej ekspansji kredytowej w okresie wzrastania rezerwy banki centralne mogą nie dopuszczać do nadmiernego ożywienia gospodarczego, a przez bardziej liberalną politykę kredytową w okresie odpływu rezerwy mogą wpływać na złagodzenie przesilenia. Przez ustosunkowanie się odwrotne w stosunku do procesu rozwoju życia gospodarczego banki centralne mogą przyczyniać się do łagodzenia gwałtownych falowań konjunktury gospodarczej.

Zniżka stóp dyskontowych banków centralnych.

Jednym z najważniejszych aktualnych wydarzeń w działalności banków centralnych jest rozległa niżka oficjalnych stóp dyskontowych, jaka za przykładem Anglii dokonała się w wielu krajach na obu półkulach. Z pośród 24 europejskich banków centralnych 16 dokonało niżki stopy jednorazowo lub w paru etapach, przyczem tylko w 3 wypadkach niżka ograniczyła się do $\frac{1}{2}$ punktu, przeważnie wynosząc 1 lub $1\frac{1}{2}$ punktu, a w Anglii osiągając $2\frac{1}{2}$ punktu.

Cechą charakterystyczną tego wydarzenia jest fakt, że naogół niżka stóp nie dokonała się pod wpływem czynników tradycyjnie uznawanych za normalne, jak pomyślna sytuacja walutowa lub zmniejszenie się portfela wekslowego wywołane wzrostem płynności na rynku kredytowym. Tylko w Holandji i Czechosłowacji stopy rynkowe na tyle obniżyły się, że umożliwiły dokonanie niżki stóp oficjalnych, przyczem jednak zarówno w Holandji jak i w Czechosłowacji trwał w ciągu pierwszego kwartału 1932 r. odpływ rezerwy kruszcowo-walutowej. W pozostałych kilkunastu krajach niżka stóp oficjalnych nastąpiła pod wpływem czynników nowych, które dopiero ostatnio zaczęły odgrywać pewną rolę w kształtowaniu się polityki banków centralnych. Jednym z tych czynników jest porzucenie złotego parytetu przez Anglię i szereg państw gospodarczo z nią związanych, a drugim — są restrykcje dewizowe i wzrost znaczenia czynników psychologicznych w stosunkach międzynarodowych. Oba te czynniki osłabiły znaczenie stopy dyskontowej w polityce banków centralnych.

Rozległa niżka stóp oficjalnych w Europie w znacznej mierze umożliwiona została przez zwrot, jaki dokonał się w polityce dyskontowej i kredytowej banków federalnych Stanów Zjednoczonych A. P. Obniżka stopy Banku Federalnego w Nowym Jorku z $3\frac{1}{2}$ na 3% dnia 19 lutego 1932 r., utworzenie Reconstruction Finance Corp., oraz reforma ustawodawstwa bankowego, były szybko po sobie następującymi etapami rozpoczynającego się liberalizmu w polityce kredytowej banków federalnych.

**Zniżka oficjalnych stóp dyskontowych na tle ruchu rezerw kruszcowo-dewizowych
banków centralnych.**

L. p.	Nazwa kraju	Jednostka monet.	Wysokość stopy oficjalnej		Wysokość rezerwy kruszcowo-dewizowej banku centralnego (w milionach)	
			koniec 1931 r.	koniec kwietnia 1932 r.	koniec 1931 r.	koniec marca 1932 r.
	Stany Zjednoczone A. P. . .	\$	3½	3	2.988	3.018
	<i>I grupa</i>					
1.	Holandja	Fl.	3	2½	973	964
2.	Czechosłowacja	Kc.	6	5½	2.709	2.427
	<i>II grupa</i>					
3.	Anglja	£	6	3	121	121
4.	Norwegja	Kor. n.	6	5	169	171
5.	Szwecja	Kor. szw.	6	5	259	321
6.	Danja	Kor. d.	6	5	146	146
7.	Finlandja	Mk. f.	8	6½	716	954
8.	Portugalja	Esc.	7	6½	967	976
	<i>III grupa</i>					
9.	Niemcy	Mkn.	7	5½	1.156	1.021
10.	Estonja	Kr. e.	6½	5½	22	22
11.	Italja	Lir.	7	6	7.796	7.245
12.	Węgry	Pengö	8	6	118	112
13.	Rumunja	Lei	8	7	9.953	9.754
14.	Austrja	S	8	7	292	240
15.	Litwa	Lit.	8½	7½	83	76
16.	Grecja	Dr.	12	11	2.132	1.058
	<i>IV grupa</i>					
17.	Szwajcarja	Frs.	2	2	2.451	2.545
18.	Francja	Fr. fr.	2½	2½	89.074	89.257
19.	Belgja	Fr. bel.	3½	3½	12.749	12.571
20.	Polska	zł	7½	7½	688	645
21.	Łotwa	Łat.	6	6	45	47
22.	Jugosławja	Din.	7½	7½	2.097	1.955
23.	Bułgarja	Lew.	9½	9½	1.775	1.677
23.	Hiszpanja	Pes.	6½	6½	2.467	2.467

Wśród banków centralnych wyraźnie zarysowała się grupa banków, które zawiesiły wymienialność waluty na złoto, porzucając dotychczasowy parytet monetarny. Banki te, wzorujące się naogół na Banku Angielskim, stosują obecnie walutę o zmiennym parytecie, t. zw. „managed money”. Obniżenie się kursu powyższych walut, wywołane ogólnymi trudnościami gospodarczymi, spowodowało odprężenie w sytuacji odnośnych krajów, które wobec tego nie są obecnie zainteresowane w rychłej rewaloryzacji. Tymczasem do krajów tych w coraz większej mierze napływają zagraniczne kapitały i złoto, gdyż wobec dokonanej deprecjacji waluty uległy poprawie odnośne bilanse handlowe, a międzynarodowe koła finansowe nie liczą się już z dalszą zniżką kursu danych walut, lecz tylko z możliwością ewentualnej ich zwyczajki. Banki centralne, stosujące waluty o zmiennym parytecie, starają się przeciwstawić procesowi ich zwyczajki przez obniżenie stóp dyskontowych. Czynią to tem chętniej, że przynoszą w ten sposób ulgę wewnętrznemu życiu gospodarczemu, wyczerpanemu kryzysem. Tego rodzaju stan rzeczy ugruntował się w Anglii, oraz w Norwegii, Szwecji i Danji, a także w Finlandji i Portugalji. We wszystkich tych krajach nastąpiła zniżka stóp oficjalnych przy jednoczesnym wzroście rezerw kruszcowo-dewizowych. W ten sposób Anglja i kraje gospodarczo z nią związane, o walucie zdeprecjonowanej i niewymienialnej na złoto, podjęły inicjatywę ogólnego obniżenia ceny kredytu.

Zniżka oficjalnej stopy dyskontowej nastąpiła również w ośmiu krajach, z których w ostatnich miesiącach odpływała rezerwa kruszcowo-walutowa. Zniżki tej dokonano w pewnym stopniu celem dodatniego oddziaływania na wewnętrzne życie gospodarcze, lecz właściwym motywem, który umożliwił zniżenie stopy, był fakt, że straciła ona swój dotychczasowy wpływ na ruch kapitałów międzynarodowych. Wysoka stopa nie posiada już własności przyciągania kapitałów zagranicznych, które kierują się wyłącznie czynnikami zaufania lub nieufności; niska stopa natomiast nie powoduje natychmiastowej ucieczki kapitałów z kraju, gdyż są one skutecznie powstrzymywane przez stosowane restrykcje dewizowe. W takich warunkach, skoro stosowanie wysokiej stopy nie przynosi oczekiwanych korzyści, a stosowanie niskiej — ujemnych konsekwencji w skali międzynarodowej, szereg krajów weszło na drogę obniżenia ceny kredytu dla zadośćuczynienia potrzebom wewnętrznym. Do krajów tych należą: Niemcy, Estonia, Włochy, Węgry, Rumunia, Austria, Grecja i Łotwa. We wszystkich tych krajach, stosujących w większych lub mniejszych rozmiarach restrykcje dewizowe, dokonano obniżki stopy oficjalnej mimo znacznego odpływu w ostatnich czasach rezerwy kruszcowo-walutowej. Można wątpić, czy w niektórych krajach o wyjątkowo wysokiej stopie rynkowej, odczuwających silne napięcie na rynku kredytowym, obniżka stopy oficjalnej była bezwzględnie koniecznością.

Na 24 europejskie banki centralne tylko 8 utrzymało swą stopę na niezmiennym poziomie, t. j.: Szwajcarski, Francuski, Belgijski, Polski, Łotewski, Jugosłowiański, Bułgarski i Hiszpański. Motywy, jakimi kierowały się poszczególne banki, były różnorodne. Kraje, które nie porzuciły złotego parytetu, a jednocześnie nie zastosowały żadnych restrykcji dewizowych, odczuły nacisk, wywierany na rezerwy kruszcowo-dewizowe przez kraje o zdeprecjonowanej walucie, a przeto nie były skłonne wejść na drogę zniżki stopy oficjalnej. W takiej sytuacji znalazły się: Szwajcaria, Francja i Belgja, które zresztą posiadają najniższe stopy oficjalne w Europie. W Polsce obok analogicznych motywów duże znaczenie posiadał ten wzgląd, który również brany był pod uwagę na Łotwie, w Jugosławii i Bułgarii, a mianowicie: utrzymywanie się w tych krajach stopy rynkowej na znacznie wyższym poziomie od stopy oficjalnej. Tego rodzaju rozpiętość w znacznym stopniu paraliżuje gospodarczą efektywność zmian stopy oficjalnej. W Hiszpanii, wobec zupełnie nieuregulowanych stosunków walutowych, stopa oficjalna straciła znaczenie jako narzędzie polityki banku centralnego.

Kredyty krótkoterminowe ¹⁾.

(w milionach złotych).

INSTYTUCJE	1928	1929	1930	1931			
	31. XII.	31. XII.	31. XII.	31. III.	30. VI.	30. IX.	31. XII.
Ogółem	2.548·0	2.769·2	2.759·3	2.610·5	2.410·1	2.242·6	2.134·2
Bank Polski	731·9	781·1	758·3	656·5	637·2	737·3	796·4
Banki akcyjne krajowe i Centralna Kasa Spółek Rolniczych	1.115·6	1.241·1	1.284·4	1.271·7	1.067·9	868·1	770·2
Oddziały banków zagranicznych	177·7	194·3	194·2	178·7	149·6	129·9	116·3
Banki państwowe i komunalne	522·8	552·7	522·4	503·6	555·4	507·3	451·3
w t. m.:							
Bank Gospodarstwa Krajowego.	267·6	252·6	236·4	239·5	256·2	238·9	219·5
Państwowy Bank Rolny	186·1	215·4	213·5	178·6	216·5	190·9	157·7
Pocztowa Kasa Oszczędności	29·7	32·7	15·8	28·5	22·3	22·0	19·3
2 banki komunalne ²⁾	39·4	52·0	56·7	57·0	60·4	55·5	54·8
Rodzaje kredytów							
Dyskonto weksli	1.364·5	1.413·4	1.328·9	1.176·6	1.114·9	1.042·2	988·8
Otwarty kredyt	858·7	991·3	1.089·4	1.097·2	958·6	829·3	788·4
Pożyczki towarowe, terminowe i inne	324·8	364·5	341·0	336·7	336·6	361·1	357·0

¹⁾ W Banku Polskim dyskonto weksli i pożyczki zastawowe, we wszystkich innych instytucjach stan kredytów z potrąceniem redyskonta.

²⁾ Polski Bank Komunalny w Warszawie i Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu.